

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Pedagogická fakulta

Katedra společenských věd

Bakalářská práce

Dostál Dominik

Historie města Studénka a jeho školství od
2. poloviny 19. století po současnost

Olomouc 2022

Vedoucí práce: Mgr. Pavel Krákora, Ph.D.

Prohlašuji, že jsem závěrečnou práci vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpal, uvádím v seznamu použité literatury a zdrojů.

V Olomouci, dne 18. 4. 2022

.....

Dominik Dostál

Poděkování:

Děkuji svému vedoucímu práce, Mgr. Pavlu Krákorovi, Ph.D., za odborné vedení a rady při tvorbě mé bakalářské práce. Dále bych chtěl také poděkovat Mgr. Arance Horváthové a Mgr. Jitce Školové ze základní školy Butovická a Mgr. Janě Mantheeové ze základní školy Sjednocení za jejich ochotu a neocenitelnou pomoc při shromažďování materiálů na tuto bakalářskou práci.

Obsah

Úvod.....	5
1. Historie školství od 2. poloviny 19. století.....	7
1.1. Školství v meziválečném Československu	8
1.2. Československé školství v období druhé světové války.....	10
1.3. Československé školství mezi lety 1945–1989	11
1.4. Historie školství po roce 1989	14
2. Historie města Studénka.....	15
2.1. Historie Butovic.....	18
2.2. Historie města Studénky	19
3. Historie školství ve Studénce od 2. poloviny 19. století	21
3.1. Historie Školství v Butovicích od 2. poloviny 19. století.....	24
3.2. Obecná Historie školství ve městě Studénka.....	26
Závěr.....	30
Prameny.....	32
Literatura	34
Přílohy	35

Úvod

Tato bakalářská práce si klade za svůj cíl seznámit čtenáře s obecnou historií školství ve městě Studénka v období od druhé poloviny 19. století do současnosti. Jednotlivé kapitoly mají za cíl poskytnout náhled nejen do historie školství, ale také do historie samotné Studénky. Bakalářská práce se skládá ze tří kapitol.

První kapitola se věnuje podobě a proměnám školství od 2. poloviny 19. století až po současnost a snaží se v několika oddílech seznámit čtenáře alespoň s nejdůležitějšími fakty a proměnami, které se v našem školství odehrály a nabízí tak alespoň základní vhled do problematiky školství ve sledovaném období. Jednotlivé oddíly se věnují školství v určité etapě vývoje. První oddíl se věnuje situaci školství do první světové války. Druhý oddíl popisuje školství v meziválečném Československu. Třetí oddíl dále popisuje období druhé světové války. Čtvrtý oddíl poté uvádí změny v období mezi lety 1945–1989 a následně pátý oddíl krátce pojednává o školství po roce 1989. Zejména se věnuje školství, které působilo v rámci povinné školní docházky.

Druhá kapitola se věnuje obecné historii města Studénky a je rozčleněna na 3 menší oddíly. První oddíl se věnuje samotné obci Studénka do roku 1959, kdy byla spojena s obcí Butovice a povýšena spolu s ní na statut města. Druhý oddíl se krátce věnuje historii obce Butovice ve stejném časovém úseku. Poslední oddíl druhé kapitoly se potom věnuje dějinám města Studénky od roku 1959. Druhá kapitola se zejména snaží popsat důležité události v historii Studénky, a jak se významné historické milníky, ať už světové nebo regionální, projeví ve městě a jejím okolí.

Poslední, třetí kapitola se poté věnuje historii a vývoji školství ve Studénce v období od 2. poloviny 19. století do současnosti. Opět se dělí na tři oddíly, kdy v prvním se zabývá obecnou historií školství ve Studénce do roku 1959, ve druhém obecnou historií školství v obci Butovice do roku 1959 a třetí oddíl se následně věnuje obecné historii školství ve městě Studénka od roku 1959 do současnosti. Kapitola se věnuje zejména školství, které zabírá období povinné školní docházky, avšak zároveň se snaží alespoň částečně podat co nejpřesnější zprávu o všech aspektech školství v dané oblasti ve sledovaném období.

Práce pracuje s několika historickými prameny. Nejdůležitějšími jsou zejména rozsáhlé kronikářské záznamy obce a pozdějšího města Studénky, obsažené v několika dochovaných kronikách, které podávají komplexní svědectví o historii a vývoji obce a poskytují velmi důkladný záznam o všech důležitých oblastech jejího vývoje, včetně školství. Dalším důležitým

pramenem jsou kroniky ze samotných škol, které ve sledovaném období působily na území dnešního města Studénky a které se do dnešního dne dochovaly. Práce se dále opírá o odbornou literaturu, aby podala co nejpřesnější obraz nejen o obecné historii školství, ale zejména o historii Studénky a o historii jejího školství, a mohla tak čtenáři rozšířit povědomí o vývoji dané lokality nejen v kontextu vzdělávání, ale i v širším kontextu obecné regionální historie.

1. Historie školství od 2. poloviny 19. století

V revolučních letech 1848–1849 byla problematika školství a vzdělávání jedním z témat revolučních programů v českých zemích, kdy měšťanstvo české i německé pocíťovalo potřebu reformovat školství, které se od dob Marie Terezie a jejího školského zákona příliš nezměnilo. Důležitou změnou byl vznik ministerstva kultu a vyučování, které značně zvýšilo vliv a kontrolu církve nad vzděláváním.¹ Český jazyk byl v důsledku revolučních let zrovnoprávněn na školách s němčinou, ovšem po pěti letech bylo toto zrovnoprávnění zrušeno. Důležitý obrat nastává v roce 1860, kdy se školství dostává pod správu zemské rady a čeština je zrovnoprávněna s němčinou na národních a středních školách. V těchto dobách dochází k obecně velkému nárůstu gramotnosti v českých zemích, který je zapříčiněn jak příznivou ekonomickou situací, tak vlivem důležitých faktorů 19. století, jako byly národní hnutí nebo industrializace.²

Další důležitý milník pro školství představovaly roky 1867 a 1869. V prvním zmíněném roce proběhlo Rakousko-Uherské vyrovnání, v rámci kterého vznikla nová, takzvaná prosincová ústava, která mimo jiné zásadně omezila vliv církve na vyučování a správu školství a ustanovila, že nad vyučováním má nejvyšší dohled stát, který má kompletní dohled nad obsahem výuky, s výjimkou výuky náboženství, které zůstalo v rukou církve.³ V roce 1869 byl říšským sněmem schválen nový školský zákon, v jehož důsledku byly položeny základy nové podoby vzdělávací soustavy u nás. Zákon mimo jiné uzákonil povinnou školní docházku, byly zřízeny školy měšťanské, které měly navazovat na školy obecné a poskytovat dětem, které nepokračovaly na střední školy, vyšší vzdělání. Zároveň také upravoval vzdělávání budoucích pedagogů, kteří se měli vzdělávat na čtyřletých učitelských ústavech.

Následně byl roku 1870 vydán školní a vyučovací řád, který obsahoval předpisy, cíle a metody výuky, na jehož základě školy vykonávaly svoji činnost.⁴ Školský zákon z roku 1869 znamenal zásadní změnu ve fungování školství v českých zemích, o čemž svědčí i fakt, že s několika obměnami fungoval až do 2. poloviny 20. století. Proti zákonu se ovšem objevila i značná vlna nevole, a to zejména mezi vesnickými obyvateli, kterým vadilo prodloužení školní

¹ ČORNEJOVÁ, Ivana, Tomáš KASPER, Dana KASPEROVÁ, et al. *Velké dějiny země Koruny české*. Tematická řada, Školství a vzdělanost. Praha: Paseka, 2020. ISBN 978-80-7432-985-2, s. 230–233.

² WALTEROVÁ, Eliška. *Úloha školy v rozvoji vzdělanosti*. 1. díl. Brno: Paido, 2004, 295 s. ISBN 8073150832, s. 51–52.

³ VESELÁ, Zdenka. *Vývoj české školy a učitelského vzdělání*. V Brně: Masarykova univerzita, 1992, 147 s. Spisy univerzity Masarykovy v Brně. Filozofická fakulta, sv. 293. ISBN 8021004584, s. 40–41.

⁴ KOPÁČ, Jaroslav. *Dějiny české školy a pedagogiky v letech 1867–1914*. Brno: Universita J. E. Purkyně, 1968, 131 s., [14] s. obr. příl. Spisy pedagogické fakulty University J.E. Purkyně, sv. 5. ISBN (Brož.), s. 18–24.

docházky i její vymahatelnost. Odpovědí na tuto nevoli byla novela zákona v roce 1883, která prosazovala některé úlevy pro velkostatkáře a příslušníky chudších vrstev.⁵

Ve druhé polovině 19. století se také pedagogika jako taková stává samostatným vědním oborem, který se odděluje od psychologie a filozofie.⁶ Zakladatelem systému pedagogiky u nás byl Gustav Adolf Linder, který za svého života vydal množství pedagogických spisů a sepsal dvě učebnice pro učitelské ústavy na žádost rakousko-uherské vlády. Byl také jedním z propagátorů myšlenky vysokoškolského vzdělání pro pedagogy.⁷

Koncem století se v programech učitelských sjezdů začalo stále více volat po vysokoškolském vzdělání pro učitele, čímž by se zvýšila úroveň vzdělání nejen samotných pedagogů, ale také žáků.⁸ Jedním z důležitých propagátorů této myšlenky byl i budoucí československý prezident, profesor Tomáš Garrigue Masaryk, který se ke konci 19. století výrazně zasazoval o výchovu budoucích učitelů a učitelek. Patřil také k jednomu z předních kritiků školství své doby, kdy během svých přednášek často poukazoval na problémy jako byla nedostatečná provázanost školy s reálným životem nebo přílišný vliv státu a církve na školství.⁹

I přes problém nedostačujícího vzdělání pro pedagogy bylo počátkem 20. století dosaženo téměř úplné gramotnosti v českých zemích což mělo pro českou společnost dalekosáhlý význam. Gramotnost v českých zemích byla dokonce vyšší než v Rakousku a zbylých částech monarchie. Během prvního sčítání lidu v Československu v roce 1921 byla gramotnost v českých zemích téměř stoprocentní.¹⁰

1.1. Školství v meziválečném Československu

Během první světové války bylo české školství ve špatném stavu, zejména kvůli zredukování počtu škol a odlivu učitelstva v důsledku válečného stavu. V té době také sílil tlak na školství ze stran německých nacionalistů, kteří věřili v realizaci poválečné koncepce velkoněmecké říše. Konec války byl proto pro české národní a později československé školství

⁵ LENDEROVÁ, Milena, Tomáš JIRÁNEK a Marie MACKOVÁ. *Z dějin české každodennosti: život v 19. století*. Vydání druhé, doplněné. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2017. ISBN 978-80-246-3510-1, s. 217–218.

⁶ ČORNEJOVÁ, Ivana, Tomáš KASPER, Dana KASPEROVÁ, et al. *Velké dějiny země Koruny české*, s. 228–229.

⁷ KUČERA, Zdeněk a Vladimír ŠTVERÁK. *Chrestomatie z dějin pedagogiky*. Praha: Karolinum, 1999, 491 s. ISBN 80-7184-626-0, s. 317–318.

⁸ VESELÁ, Zdenka. *Vývoj české školy a učitelského vzdělání*, s. 55.

⁹ HÝBL, František, ed. *Československé školství, učitelstvo a Tomáš Garrigue Masaryk: (sborník materiálů z kolokvia, které se konalo 1. března 1990 v Přerově)*. Přerov: Okresní vlastivědné muzeum J.A. Komenského, 1990, 149 s. ISBN (Brož.), s. 38–39, 119.

¹⁰ WALTEROVÁ, Eliška. *Úloha školy v rozvoji vzdělanosti*, s. 53–54.

významným milníkem, jelikož uzavřel dlouholetý boj nejen proti diskriminaci českého školství, ale rovněž i boj za národní existenci, jako takovou.¹¹

Vznik nového státu pochopitelně zasáhl i oblast školství. Především došlo k razantnímu přehodnocení představ a cílů, které by mělo vzdělávání naplňovat. Hlavním cílem československé vzdělávací politiky se stala demokratizace vzdělávání, což lze chápat jako snahu o zpřístupnění vzdělávání všem vrstvám, bez ohledu na jejich sociální či jiné podmínky. Tato myšlenka byla realizována v duchu ideálů a názorů jak prezidenta Masaryka, tak dalších významných pedagogických a filozofických osobností doby, jako byly například František Drtina nebo Otakar Kádner.¹²

V rámci založení Československa zůstaly v platnosti zákony z doby monarchie, tudíž i československé školství přejalo v počátcích všechny zákony z předchozího zřízení a většina zákonů a norem z dob monarchie přetrvala a plynule pokračovala i v československém školství. Školství ovšem nově podléhalo pod nově zřízené ministerstvo školství a národní osvěty. Nejdůležitějším zákonem v období první republiky byl takzvaný malý školský zákon, který byl přijat v roce 1922. Zákon vymezil nové vzdělávací cíle a nový obsah vzdělávání v Československé republice. Přibyla například občanská nauka, která byla realizována po vzoru Francie, ovšem s rozdílem, že výuka náboženství na školách zůstala, zatímco ve Francii byla občanskou výukou zcela nahrazena. Výraznou změnou bylo také stanovení povinné školní docházky na osm let. Zákon ovšem neupravoval žádným způsobem rozdíly mezi měšťanskými a obecnými školami ve městech a na venkově, čímž pokračoval problém s různou kvalitou vzdělání.

Důležitým faktorem v meziválečném Československu ve školství je také takzvané menšinové školství, jelikož Československo bylo mnohonárodnostním státem, na jehož území, kromě Čechů a Slováků, žily početné menšiny, zejména pak menšina německá. V tomto směru byl významný zákon o menšinovém školství z roku 1919, který stanovoval, že v oblastech, ve kterých byli Češi zastoupeni v menšině, a tudíž tam převládalo hlavně školství většinového obyvatelstva, musí být zřízeny české školy, aby se nemuseli žáci učit na německých školách.¹³

Úroveň školství v jednotlivých oblastech vznikajícího státu také nebyla zcela jednotná. Po válce bylo například zcela nutné vybudovat od základů školskou soustavu na Slovensku.

¹¹ VESELÁ, Zdenka. *Vývoj české školy a učitelského vzdělání*, s. 69–70.

¹² ČORNEJOVÁ, Ivana, Tomáš KASPER, Dana KASPEROVÁ, et al. *Velké dějiny země Koruny české*, s. 331–335.

¹³ WALTEROVÁ, Eliška. *Úloha školy v rozvoji vzdělanosti*, s. 54–58.

Mnoho učitelů na Slovensku v té době nemělo ani pedagogicky vyhovujícího vzdělání. Proto byly na Slovensko posíláni čeští učitelé. Důležitým krokem bylo taky zřízení československé státní univerzity v Bratislavě v roce 1919.¹⁴

I přes veškeré snahy o rozvoj a demokratizaci československého školství nebylo mnoho z plánovaných změn ve školství provedeno, zejména z důvodů událostí ve třicátých letech, kdy na Československo dopadla nejen hospodářská krize, ale i stoupající ohrožení a tlak ze strany nacistického Německa. V meziválečném období tak proběhly hlavně dílčí změny, jako například zrovnoprávnění vzdělávání dívek a chlapců nebo zrušení celibátu učitelek. Byly také provedeny kroky k vytvoření jednotné školy, které se ovšem nesetkaly s příznivým ohlasem.¹⁵

1.2. Československé školství v období druhé světové války

Po obsazení českého státu nacisty došlo ve školství k obratu od demokratických tendencí. České školství bylo v této době postupně a mnohdy násilně měněno k obrazu nacistické ideologie, která byla do škol postupně zaváděna. V rámci toho vznikají nové učebnice a osnovy, ze kterých byly zcela odstraněny jakékoliv zmínky o českém národu a jeho státě.¹⁶ Dějepis byl například nahrazen výkladem o Vůdci a německém národu. Němčina se stala hlavním vyučovaným předmětem na školách.

Došlo také k výraznému snížení počtu základních škol, a naopak k nárůstu škol praktického zaměření, které připravovaly žáky k působení ve válečném průmyslu. Na Slovensku, které své školství organizovalo nezávisle na protektorátu, v této době zase přibývá církevních škol. Organizace školství u nás byla v této době realizována podle německého vzoru. Obecné školy byly zkráceny o jeden rok, který naopak získaly školy měšťanské, které se podle německého vzoru přejmenovaly na školy hlavní a staly se výběrovými. Pedagogové museli procházet přeškolovacími kurzy, a i učitelské ústavy, které školily nové učitele, byly ideologicky ovlivněny. Protektorátní správa se snažila o kompletní germanizaci celého českého a moravského obyvatelstva a o výrazné omezení české inteligence.¹⁷

¹⁴ VESELÁ, Zdenka. *Vývoj české školy a učitelského vzdělání*, s. 71–74.

¹⁵ ČORNEJOVÁ, Ivana, Tomáš KASPER, Dana KASPEROVÁ, et al. *Velké dějiny země Koruny české*, s. 331–336.

¹⁶ HORÁK, Josef a Milan KRATOCHVÍL. *Nástin dějin pedagogiky*. Vyd. 3. Liberec: Technická univerzita, 2001, 121 s. ISBN 8070834722, s. 104.

¹⁷ ČORNEJOVÁ, Ivana, Tomáš KASPER, Dana KASPEROVÁ, et al. *Velké dějiny země Koruny české*, s. 353–358.

1.3. Československé školství mezi lety 1945–1989

Po válce v roce 1945 došlo v Československu k rychlému obnovení školství do předválečných poměrů a k návratu ke školskému systému první republiky. Bylo dodatečně umožněno vysokoškolským a středoškolským studentům, kteří nedokončili své školy kvůli válečnému nasazení, dodělat si dodatečně své vzdělání. V říjnu téhož roku byla zavedena povinnost pro pedagogy mít vysokoškolského vzdělání a v roce 1946 začaly být zřizovány pedagogické fakulty. V této době také obnovila činnost Univerzita Palackého v Olomouci a v Ostravě byla zřízena vysoká škola Báňská.¹⁸

Dále byly ve školství prováděny změny, které byly stanoveny v Košickém vládním programu ze dne 5.4.1945. Jedním z důležitých bodů v tomto programu byla například orientace a posílení vztahů se slovanskými národy, zvláště pak se Sovětským svazem. V rámci dalšího bodu byla ruština stanovena jako hlavní cizí jazyk, který bude vyučován.

V tomto období se také začíná více hovořit o myšlence jednotné školy, která by fungovala pro celé období povinné školní docházky a spojovala by tak do sebe školy měšťanské a školy obecné, které by se v této koncepci rozlišovaly na 1. a na 2. stupeň a po kterých by se nezávisle pokračovalo na střední školy. Všechny tyto pokusy o reformu základního vzdělání však byly přerušeny v roce 1948, kdy moc ve státě převzala komunistická strana a myšlenky k zřízení jednotné školy byly kompletně nahrazeny koncepcemi komunistů.¹⁹

Komunisté věděli že pro dlouhodobou udržitelnost režimu, je kontrola nad školstvím a nad formováním nové generace klíčová, proto už dva měsíce po převzetí moci v Československu vyšel 21. dubna 1948 takzvaný zákon o jednotné škole, který razantně proměňoval základní a střední školství ve státu. Tímto zákonem byly všechny školy v Československu zestátněny a vznikla jednotná vzdělávací soustava, která umožňovala dětem od tří až do šesti let navštěvovat školu mateřskou, po které nastoupili do školy národní, která byla pro žáky 1–5 třídy a byla také označována jako první stupeň. Dále následovala takzvaná škola střední, určena pro žáky 6–9. třídy, označovaná také jako druhý stupeň. Měšťanské školy a gymnázia byla zrušena. Učitelé, kteří nebyli nuceni odejít ze školství v rámci stranických čistek, byli odteď státními zaměstnanci. V nové ústavě z května 1948 bylo školství

¹⁸ HORÁK, Josef a Milan KRATOCHVÍL. *Nástin dějin pedagogiky*, s. 105.

¹⁹ WALTEROVÁ, Eliška. *Úloha školy v rozvoji vzdělanosti*, s. 60–62.

klasifikováno jako statní a státu také náležela plná kontrola nad vyučováním a obsahem vzdělávání.²⁰

Po ostré kritice školské úlohy, spojené převážně s ideologickými hledisky komunismu a kultem osobnosti došlo počátkem 50. let k dalším významným změnám ve školství. V roce 1953 byl přijat zákon o školské soustavě a vzdělávání učitelů, který měl za cíl zajistit vzdělávání socialistických občanů pro socialistickou společnost. Zákon mimo jiné zkrátil povinnou školní docházku na osm let, což bylo odůvodněno potřebou žáků v hospodářství. V rámci tohoto zákona byly pro žáky se specifickými potřebami zřízeny takzvané zvláštní školy. Všeobecné vzdělání bylo poskytováno buďto formou osmiletých nebo jedenáctiletých středních škol. V neposlední řadě tento zákon přeměnil pedagogické fakulty na samostatné vysoké školy pedagogické. Také zasáhl do samých základů vzdělávací struktury a potýkal se s mnoha problémy, proto byl v roce 1960 přijat nový školský zákon, který původní zákon nahradil a v rámci něhož byla povinná školní docházka opět prodloužena na devět let.²¹

Relativně přívětivým se pro školství ukázalo období šedesátých let 20. století. Uvolnění tehdejších poměrů otevřelo v oblasti školství veřejnou diskusi o jeho podobě. Do popředí se dostávají otázky pedagogických forem a přístupů, společně s diskusemi o kvalitě výuky a kvalifikaci učitelů. V této době se hodně začalo mluvit o nutné celkové revizi základního školství, zejména aby se vyrovnala tehdejší společnosti a jejím požadavkům. Mimo jiné byly například roku 1964 opět otevřeny pedagogické fakulty pro vzdělávání budoucích učitelů. Důležitým v tomto období je také návrat gymnázií do školské soustavy ve formě čtyřletých středních škol.

Diskuse o nové podobě školství se promítly také do politických reforem v roce 1968, například ve formě akčního programu ministerstva školství, kdy program udával, že došlo v minulých letech k závažným deformacím školské soustavy a je nutná zásadní reforma, která umožní demokratizaci školství a vytvoří vhodné pracovní podmínky pro pedagogy. Všechny tyto reformní myšlenky však rychle zanikly v důsledku nastupujícího období normalizace.²²

Období normalizace se ve školství začalo projevovat až později, jelikož samo ministerstvo školství z počátku brzdilo normalizační snahy ve školství. Postupně

²⁰ ČORNEJOVÁ, Ivana, Tomáš KASPER, Dana KASPEROVÁ, et al. *Velké dějiny země Koruny české*, s. 440–445.

²¹ WALTEROVÁ, Eliška. *Úloha školy v rozvoji vzdělanosti*, s. 62–64.

²² WALTEROVÁ, Eliška. *Úloha školy v rozvoji vzdělanosti*, s. 64–66.

se pedagogové přizpůsobili a přijali tyto snahy zejména z existenčních důvodů. Školství také zasáhly stranické čistky, které dopadly na všechny úrovně pedagogických profesí. Straně v této době šlo hlavně o prosazení zásady, že škola musí být oporou socialistického státu a musí v žácích rozvíjet jeho ideologii. Významným se v tomto směru ukázal dokument z jednání pléna UV KSČ z roku 1973, ze kterého následně vyšel dokument z roku 1976, který představil program a další směřování socialistické školy. Tento program byl následně přijat zákonem roku 1978. Podstatnou změnou, který tento program přinesl byla snaha o dostupnost středoškolského vzdělání pro všechnu mládež a snaha o výchovu specialistů s širokým záběrem působení, kteří by se dokázali adaptovat na měnící se prostředí na trhu práce a maximálně rozvinout své schopnosti. Tento plán počítal s rozsáhlou reformou od základních až po střední školy a v rámci změn byla například prodloužena školní docházka na 10 let (8 let základního a 2 roky středoškolského vzdělání). Školy se měly více zaměřovat na polytechniku a na šíření politických ideologií strany, zejména na prvním stupni.²³

Poslední významnější zákon předlistopadového období ve školství byl přijat v roce 1984. Zákon s názvem O soustavě základních a středních škol reagoval na mnoho neuvážených zásahů do vzdělávací soustavy a zároveň přinesl trendy z oblasti školství ze sousedních států, které již provedli obdobné reformy ve svém školství. Ustanovil podobu vzdělávací soustavy u nás, kdy školy rozlišoval na školy základní, gymnázia, střední odborné školy, střední odborné učiliště a školy pro mládež vyžadující speciální péči. Výuka by měla probíhat v češtině nebo slovenštině, s možností pro zahraniční žáky k zajištění výuky v jejich rodném jazyce. Povinná školní docházka zůstala desetiletá. Nově se objevily podmínky pro vzdělávání a rozvíjení mimořádně nadaných žáků na školách, kdy se například objevila možnost, že mohou ukončit základní školu dříve než po osmi letech.

Koncem osmdesátých let vznikalo mnoho studií, které poukazovaly na některé problémy a změny ve školství a sloužily vládnoucímu orgánu, jako reflexe v oblasti školství s cílem navrhnout případná řešení problematických témat. Mezi pozitivní dopady změn ve školství bylo například řazeno spojení školy a praktických činností a lepší propojení s dělnickými povoláními, na která je škola měla připravit. Jako problémy byly určeny například nízká úroveň pedagogického výzkumu nebo odborné kvalifikace pedagogických pracovníků. Výsledky těchto studií byly předloženy k širší veřejné diskusi, která už ovšem vzhledem

²³ ČORNEJOVÁ, Ivana, Tomáš KASPER, Dana KASPEROVÁ, et al. *Velké dějiny zemí Koruny české*, s. 470–476.

k listopadovým událostem roku 1989 nepřinesla žádné výsledky a vývoj takzvané socialistické školy a socialistického školství těmito událostmi definitivně skončil.²⁴

1.4. Historie školství po roce 1989

V období po roce 1989 došlo ve školství k zásadním reformám a změnám. Komunistické organizace se ze školství kompletně stáhly a otevřela se cesta k razantním reformám školství, jako bylo zrušení státního monopolu na školství nebo přehodnocení fungování jednotné školy. Nejnáléhavější problémy ve školství byly vyřešeny zákony z roku 1990, které stanovily novou strukturu školské soustavy a způsob jeho řízení a financování.

Zásadnější změny ve školství se začaly objevovat na přelomu tisíciletí, kdy se Česká republika začala více zařazovat do západních struktur a školství se pomalu začalo přeorientovávat na západní vzdělávací hodnoty. V návaznosti na dlouhé a složité diskuse o českém vzdělávání vznikla v roce 2001 tzv. *Bílá kniha*. Obsahovala shrnutí dosavadních debat o školství a jeho místě v moderní společnosti a zároveň koncipovala strategie, na základě kterých mělo být školství postupně reformováno. Mělo mimo jiné dojít k rozsáhlým změnám kurikula, které měly obsahovat takzvané Rámcové vzdělávací programy, ze kterých si následně jednotlivé školy stavěly své vlastní školní vzdělávací programy. Na základě tohoto dokumentu byly vypracovány nové zákony, které určily novou podobu českého školství. Nový školský zákon byl přijat 24. září 2004 a nahradil do té doby novelizovaný zákon z roku 1984. Zákon 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, nebo také jen školský zákon mimo nové podoby českého školství určil například podobu vzdělávání dětí se specifickými vzdělávacími potřebami, nebo novou podobu kurikula. Zároveň s ním také vyšel zákon o pedagogických pracovnících, který upravuje postavení pedagogických pracovníků, kterými jsou kromě učitelů například výchovní poradci nebo asistenti pedagoga. Zákon také specifikuje, jaké vzdělání musí pedagogičtí pracovníci dosáhnout, k vykonávání své profese²⁵

²⁴ WALTEROVÁ, Eliška. *Úloha školy v rozvoji vzdělanosti*, s. 66–67.

²⁵ ČORNEJOVÁ, Ivana, Tomáš KASPER, Dana KASPEROVÁ, et al. *Velké dějiny země Koruny české*, s. 543–556.

2. Historie města Studénka

První písemná zmínka o Studénce pochází z první poloviny 15. století. Předpokládá se ovšem, že ves mohla vzniknout během kolonizace v období Přemyslovců ve 14. století, jelikož z této doby jsou doložené sousední osady v regionu Poodří, jako Bravantice, Pustějov nebo Butovice.²⁶ Odkud dostala Studénka svůj název nelze s jistotou určit, jelikož se nedochovaly žádné dokumenty, vztahující se k založení města. Podle prvního kronikáře Studénky, Karla Bainara, mohlo jméno města být odvozeno od velkého množství zřidel, která se v jeho okolí nacházela a kterým se v kraji říkávalo studénky. Jako další možnost uvádí, že Studénka dostala svůj název po rodu Studénků ze Studénky, kdy uvádí, že právě některý člen tohoto rodu mohl být zakladatelem, nebo lokátorem vsi, která pak nesla jméno jeho rodu, jelikož nebylo v této době neobvyklé, že nově založené vsi nesly název po svém lokátorovi.²⁷

Ladislav Hosák ve svém díle *Historický místopis země Moravskoslezské*²⁸ uvádí jako nejstaršího známého majitele vsi pana Čenka z Tvorkova, kterému ves, pod německým názvem známa jako Stauding, náležela v letech 1431–1436. V této době se majitelé obce střídali velice často, což se změnilo až v roce 1467, kdy se Studénka dostala na dalších 100 let do majetku pánů z Fulštejna.²⁹ Během tohoto období se podařilo stabilizovat hospodářské poměry v obci. Z tohoto období také pochází první písemná zmínka o tvrzi, která se v obci nacházela a na jejímž místě byl roku 1567 vybudován renesanční zámek.

V době třicetileté války byl jedním z majitelů města také Adam Studénka ze Studénky. Z jeho doby se nám dochovalo také svědectví o stavu zdejšího hospodářství, podle kterého v té době ve Studénce bylo asi 60 sedláků a chalupníků, kteří se starali asi o několik stovek kusů dobytka a pracovali na panských polích.³⁰ Posledním z významných rodů, který vlastnil Studénku byl rod Blücherů, který ji získal pod svou správu sňatkem v roce 1832. Pod jejich

²⁶ ŠTENCEL, Kamil. *Studénka*. Studénka: Montanex, 2004. ISBN 80-7225-147-3, s. 13.

²⁷ fond: Městský národní výbor Studénka, NAD: 1193, číslo pomůcky: 1292, inventární číslo: 91, typ kroniky: obecní, místní označení: Studénka. *Dodatek kroniky obce Studénky*. In: Digitální archiv Zemského archivu v Opavě – Kroniky [online databáze]. Zemský archiv v Opavě, ©2022, poslední aktualizace: 2018-12-10, [cit. 2022-03-22]. Dostupné z: <https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=679197DCC6CA11E2A021D4BED9A45B4B>, s. 36–37.

²⁸ HOSÁK, Ladislav, WEIGEL, Bertold a HORÁK, Bohuslav. *Historický místopis země Moravskoslezské*. V Praze: Společnost přátel starožitností čsl., 1933–1938.

²⁹ HOSÁK, Ladislav, WEIGEL, Bertold a HORÁK, Bohuslav. *Historický místopis země Moravskoslezské*, s. 765.

³⁰ ŠTENCEL, Kamil. *Studénka*, s. 14.

správou došlo také k razantní přestavbě zámku ve Studénce, který patřil pod jejich vlastnictví až do roku 1936.³¹

Důležitým milníkem pro Studénku bylo v roce 1847 otevření nové části Severní dráhy císaře Ferdinanda z Lipníku nad Bečvou do Bohumína, v rámci které byla zřízena stanice i ve Studénce.³² Původně bylo nádraží plánováno v nedalekých Butovicích, přes které trasa dráhy také vedla, ovšem při vyměřování stanice došlo údajně ke sporu s místním sedlákem, který nechtěl mít na svém pozemku nádraží, čehož využil tehdejší vládce Studénky z rodu Blücherů a nabídl k výstavbě stanice pozemky na území Studénky.³³ Důležitým bylo také vybudování železničního spojení mezi Studénkou a Štramberkem v roce 1881, které mimo jiné zajišťovalo přísun vápence do Ostravských železáren.³⁴ Následně v roce 1889 bylo také vybudováno spojení mezi Bílovcem a Studénkou, čímž se Studénka stala významnou železniční křižovatkou.³⁵ Díky železnici vznikaly v oblasti Studénky i sousedních Butovic nové menší průmyslové závody, které poskytly místním obyvatelům nové pracovní příležitosti a razantně se proměnily strukturu zdejší společnosti.

Nejpodstatnější změna, kterou však železnice do Studénky a sousedních Butovic přinesla, přišla až počátkem 20. století, kdy byla na zelené louce na uzemním katastru obcí Studénka a Butovice vybudována podnikatelem Adolfem Schustalou továrna na výrobu železničních vozů. Výroba ve vagonce ve Studénce započala na jaře roku 1901. Tímto se Studénka i blízké Butovice definitivně proměnily v zemědělsko-průmyslová sídla.³⁶

Studénce se nevyhnuly ani události obou světových válek. Během první světové války se přes území Studénky přesouvaly jednotky na východní frontu. Za zmínku také stojí, že se na místních statcích vyskytovali ruští váleční zajatci za účelem práce, a že se na území obce také zdržovaly vojenské jednotky rakouské armády. Ze Studénky také pocházela asi desítka legionářů, kteří bojovali za svůj národ v ruských a francouzských řadách v rámci československých legií. Koncem války se ve Studénce také objevila epidemie španělské

³¹ ŠTENCEL, Kamil. *Studénka*, s. 14–16.

³² BOROVCOVÁ, Alena. *Hladké Životice a železnice*. In: *Poodří: časopis obyvatel horní Odry*. Ostrava: Společnost přátel Poodří Roč. 19, č. 1 (2016), s. 65–73.

³³ ŠTENCEL, Kamil. *Studénka*, s. 24.

³⁴ HRUDIČKA, Petr. *Z dějin železniční trati Studénka – Veřovice*. In: *Poodří: časopis obyvatel horní Odry*. Ostrava: Společnost přátel Poodří Roč. 6, č. 4. (2003), s. 26–30.

³⁵ BARTOŠ, Josef, Jindřich SCHULZ a Miloš TRAPL. *Historický místopis Moravy a Slezska v letech 1848–1960*. Svazek XIV, Okresy: Opava, Bílovec, Nový Jičín. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 1995, 252 s. ISBN 80-7067-583-7, s. 123.

³⁶ ŠTENCEL, Kamil. *Studénka*, s. 23–26.

chřipky, která postihla až polovinu obce. Zprávy o převratu 28. října 1918 vyvolaly ve Studénce bouřlivou vlnu nadšení a oslav, doprovázenou hlasitým zpěvem a průvodem.³⁷

Druhá světová válka se už Studénky a jejího okolí dotkla poněkud více, jelikož se Studénka v důsledku obsazování Sudet ocitla na okupovaném území. V rámci obsazování Sudet vstoupila německá vojska do Studénky 11. října kolem poledne. V obci byly vyvěšeny říšské vlajky a Němci byli, zejména německým obyvatelstvem, nadšeně vítáni. Tato událost se obešla bez větších výtržností. V rámci okupace byly pak například v obci zabavovány statky za účelem jejich předání německým přistěhovalcům.³⁸ Ke konci války procházely Studénkou také vězeňské transporty z koncentračních táborů, známé také jako pochody smrti. Jeden takový pochod procházel městem také v lednu roku 1945. Vězni byli ubytováni na bývalém Pánském dvoře u zámku v krutých zimních podmínkách. Místní obyvatelé se jim pokusili pomoci alespoň poskytnutím trochy jídla, než byli vězni na místním nádraží nahnáni do dobytčích vagonů a převezeni dále.³⁹ O krutých podmínkách, které vězni museli vytrpět vypovídá také svědectví Karla Bainara, učitele na místní škole a prvního kronikáře města, který tuto situaci v kronice popsal mimo jiné těmito slovy: „Co jsme viděli při těchto transportech přičilo se všem představám o hrůze a utrpení lidstva“.⁴⁰

Studénka byla osvobozena jednotkami Rudé armády ve středu 2. května 1945 v rámci Ostravské operace. Bezprostředně na to se správy ve městě ujal národní výbor. Vysídlování německého obyvatelstva zasáhlo zejména sousední Butovice. Němečtí obyvatelé ze Studénky a Butovic byli umístěni do společných ubytovacích prostor a vykonávali veřejné práce. V průběhu roku 1946 byli postupně transportováni na území Německa.

Už květnové volby roku 1945 ukázali ve Studénce značnou převahu Komunistické strany. Volby ovládli také v sousedních Butovicích. Následné události v únoru roku 1948 byly ve Studénce poměrně klidné. Hlavní dění se soustředilo ve vagonce, kde působili straničtí funkcionáři a kde vznikly také ozbrojené milice a akční výbory.

³⁷ fond: Archiv obce Studénka, NAD: 1192, číslo pomůcky: 1156, inventární číslo: 1, typ kroniky: obecní, místní označení: Studénka. *Pamětní kniha obce Studénky. Zápisy pro léta: 1431–1945*. In: Digitální archiv Zemského archivu v Opavě – Kroniky [online databáze]. Zemský archiv v Opavě, ©2022, poslední aktualizace: 2018-12-10, [cit. 2022-04-07]. Dostupné z: <https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=A44925753AE711E29871D4BED9A45B4B>, s. 20–26.

³⁸ *Pamětní kniha obce Studénky. Zápisy pro léta: 1431–1945*, s. 90–92, 113.

³⁹ HOLAŇOVÁ, Zdenka. *Pochod smrti ve Studénce*. In: *Poodří: časopis obyvatel horní Odry*. Ostrava: Společnost přátel Poodří Roč. 11, č. 1 (2008), s. 33–34.

⁴⁰ *Pamětní kniha obce Studénky. Zápisy pro léta: 1431–1945.*, s. 143.

V roce 1949 byly obce Studénka i Butovice začleněny pod Bílovecký okres. V této době byly už obě obce v podstatě územně propojeny díky vagonce na jejich území, která v tomto období pokračovala v expanzi a rozšiřování své produkce. Spojení těchto dvou obcí a povýšení na statut města bylo jedním z předpokladů pro hospodářský růst v oblasti.⁴¹

2.1. Historie Butovic

Nejstarší písemná zmínka o vsi Butovice pochází z roku 1324, kdy bylo místnímu fojtovi uděleno právo založit novou ves s názvem Botenwald, což je německý název pro Butovice. Stejně jako u Studénky nemůžeme určit původ názvu obce.⁴² Počátkem 15. století náležela obec pod správu štramberského hradu, který spadal pod Kunvaldské panství. Na konci tohoto století už spadalo pod Fulnecké panství.⁴³ Zajímavou vlastností Butovic je, že tvořily takzvanou pravou enklávu moravského území, na rozdíl od Studénky, která vždy patřila do Slezska.⁴⁴ Důvodem je Jan ze Žerotína, který po smrti krále Jiřího z Poděbrad odkoupil fulnecké panství společně s Butovicemi a zapsal toto své nově nabyté vlastnictví do Moravských zemských desek, čímž z Butovic vytvořil Moravské území zcela obklopené Slezskem. Koncem 16. století se Butovice stávají součástí nově vzniklého kunínského panství, jehož součástí zůstávají až do konce 2. světové války.

V 17. století ztratily Butovice většinu česky mluvícího obyvatelstva. Důvodu bylo hned několik. Během třicetileté války bylo město vypleněno polskými jednotkami a následně ho postihla morová epidemie. Kvůli obavě o svůj život mnoho obyvatel prchlo do okolních lesů nebo přesídlilo. Po válce se zde v hojném počtu usazovali přistěhovalci z Pruska, díky čemuž se Butovice staly obcí s převážně německy mluvícím obyvatelstvem.⁴⁵

Převaha německy mluvícího obyvatelstva pokračovala i skrze nadcházející století. V roce 1880 bylo v obci 2 237 obyvatel a z toho jen 7 z nich se hlásilo k české národnosti. Butovice, které si po většinu své existence udržely charakter spíše zemědělské obce, zažily radikální změnu v roce 1900, kdy byla převážně na jejím území vybudována vagonka, se sídlem ve Studénce. Krátce na to začíná ve větší míře přibývat i česky mluvících obyvatel na území Butovic. I tak zůstaly Butovice po roce 1918 obcí se silnou německou menšinou.⁴⁶ Tato situace

⁴¹ ŠTENCEL, Kamil. *Studénka*, s. 26, 29–30.

⁴² ŠTENCEL, Kamil. *Studénka* s. 26, 16.

⁴³ HOSÁK, Ladislav, Bertold WEIGEL a Bohuslav HORÁK. *Historický místopis země Moravkoslezské*, s. 686.

⁴⁴ *20. let práce a budování města Studénky*. Studénka 1979, s. 34.

⁴⁵ ŠTENCEL, Kamil. *Studénka*, s. 16–17, 22–23.

⁴⁶ BARTOŠ, Josef, Jindřich SCHULZ a Miloš TRAPL. *Historický místopis Moravy a Slezska v letech 1848–1960*, s. 203.

se změnila až po 2. světové válce, kdy bylo vysídleno z Butovic na 2 200 Němců, což pro chod obce představovalo těžkou ránu, se kterou se dlouhodobě vyrovnávala.

2.2. Historie města Studénka od roku 1959

Město Studénka vzniklo usnesením Okresního výboru v Bílovci 1. ledna 1959. Po bouřlivých diskusích bylo rozhodnuto že město, které vzniklo sloučením obcí Butovice a Studénka ponese dále název Studénka, zatímco název Butovice zůstal zachován, jakožto název městské části. Oficiálním aktem založení města se pak stala první schůze městského národního výboru ze dne 10. ledna 1959, na které byly výbory obou předešlých obcí sloučeny do jednoho správního orgánu.⁴⁷ Na tomto zasedání byl také schválen název nově budované ulice Sjednocení, která fakticky spojovala obě obce. Jako hlavní důvod tohoto sloučení byl uveden vzestup průmyslové výroby v místní vagonce Tatra a s tím spojená rozsáhlá výstavba průmyslových a obytných objektů na území obou obcí, které vedla mimo jiné k územnímu rozmachu a přiblížení obou obcí za dobu své působnosti.⁴⁸

Následujícího roku zaniká bílovecký okres a Studénka se ze správního hlediska stává součástí okresu Nový Jičín. V této době také začala další část rozsáhlé výstavby bytových domů v rámci sídliště v městské části Butovice, která probíhala s přestávkami skoro půl století od roku 1949 až do roku 1997, kdy byla dokončena zatím poslední rozsáhlá etapa výstavby bytových domů ve Studénce. Na území bývalé obce Studénky se na rozdíl od Butovic, budovaly zejména rodinné domky.⁴⁹ Důvod této rozsáhlé výstavby bylo především poskytnutí dostatku bydlení pro ubytování pracovní síly místní vagonky.⁵⁰ Město také pokračovalo ve svém růstu, který se projevil i na počtu obyvatel. Zatímco v roce 1959, kdy byly obě obce spojeny, mělo město 6 829 obyvatel, o deset let později mělo již téměř deset tisíc obyvatel.⁵¹

Zásadní události pro město přinesla zejména situace po roce 1989, kdy stejně jako v jiných místech v republice začalo ve městě působit Občanské Fórum a došlo k zásadním změnám ve vedení města, které vyvrcholily 24. listopadu 1990 kdy zvítězila kandidátka Občanského Fóra a do čela města byl zvolen Lubomír Šobich. V tomto období také došlo

⁴⁷ ŠTENČEL, Kamil. *Studénka*, s. 143.

⁴⁸ fond: Městský národní výbor Studénka, NAD: 1193, číslo pomůcky: 1292, inventární číslo: 90, typ kroniky: obecní, místní označení: Studénka. *Kronika města Studénky. Zápisy pro léta: 1959–1969*. In: Digitální archiv Zemského archivu v Opavě – Kroniky [online databáze]. Zemský archiv v Opavě, ©2022, poslední aktualizace: 2018-12-10, [cit. 2022-04-07]. Dostupné z: <https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=367498253D1311E2ABB3D4BED9A45B4B>, s. 192–195.

⁴⁹ ŠTENČEL, Kamil. *Studénka*, s. 29–31.

⁵⁰ *20. let práce a budování města Studénky*, s. 34.

⁵¹ *Kronika města Studénky. Zápisy pro léta: 1959–1969*, s. 12, 193.

k oddělení obcí Pustějov a Albrechtičky od Studénky, které byly historicky samostatné obce a byly pod Studénku začleněny jako místní části v 70. letech. Obyvatelé místní části Nová Horka se naopak rozhodli zůstat pod správou Studénky.

V roce 1991 byla založena na území řeky Odry, na kterém Studénka leží, chráněná krajinná oblast Poodří, jejíž správa sídlí mimo jiné v prostorech starého zámku ve Studénce. Důležitým mezníkem pro město bylo také postupné utlumení a následné ukončení výroby studenecké vagonky, která přestala počátkem nového tisíciletí, po téměř sto letech působnosti na území města, fungovat. Město Studénka odkoupilo její bývalý areál, který je nadále využíván.⁵² K 31. prosinci roku 2020 je ve městě evidováno celkem 9 479 občanů, z toho 6 207 žije v části Butovice a 3 064 v části Studénka a 208 v Nové Horce.⁵³

⁵² ŠTENCEL, Kamil. *Studénka*, s. 27–33, 47.

⁵³ *Kronika města Studénky 2020* [online]. [cit. 2022-04-06]. Dostupné z: https://www.mesto-studenka.cz/mesto/z-historie-mesta/kronika-mesta/?ftresult_menu=kronika, s. 19.

3. Historie školství ve Studénce od 2. poloviny 19. století

V druhé polovině 19. století zažívalo školství ve Studénce i nedalekých Butovicích zásadní změny. Důležitým se pro školství ve Studénce stal rok 1886, kdy byla postavena nová obecní škola, která nahradila původní školu z roku 1809, která již delší dobu z kapacitních důvodů nevyhovovala, jelikož bylo v pouhých dvou třídách vyučováno 321 žáků. Po dlouhých jednáních mezi zástupci místního obyvatelstva a vrchností byl 21. května 1885 položen základní kámen nové školy. Škola byla slavnostně otevřena 29. srpna roku 1886. Škola měla čtyři třídy a mimo jiné také byty, ve kterých mohli bydlet místní učitelé.⁵⁴

Roku 1903 byla ve Studénce zřízena také škola pro německé žáky, jakožto samostatná jednotka v rámci české obecné školy. Stalo se tak podle záznamů v městské kronice hlavně na nátlak císařského a královského hejtmánství v Bílovci, a to i přes hlasité protesty českého obyvatelstva obce, které vedly až k soudnímu dvoru. V roce 1907 se pak tato škola oddělila od české školy a stala se samostatnou německou školou.⁵⁵ Škola stála v blízkosti tehdejšího nádraží. Většina dětí německé národnosti ve škole pocházela hlavně z rodin německých železničářů, kteří se do města přistěhovali po stavbě Severní dráhy císaře Ferdinanda, která procházela přes město. Tato škola fungovala ve městě až do roku 1945, kdy byla pod odsunu německého obyvatelstva zrušena.⁵⁶

Vincenc Binar, který působil ve Studénce jako nadučitel, založil v roce 1908 živnostenskou školu pokračovací. Škola byla určena pro studenty učňovských oborů a vyučování v ní probíhalo formou večerního kurzu až do roku 1919, kdy byla doba výuky změněna na pět hodin každou středu a sobotu. Na škole vyučovali učitelé z obecné školy.⁵⁷ Škola byla zrušena Němci v době okupace v roce 1940.

Události v době první světové války významně zasáhly také do místního školství. Na začátku války v roce 1914 bylo na obecné škole ve Studénce zapsáno dohromady 419 žáků v celkově šesti třídách. Povolání do služby se nevyhnuli ani učitelé, což dokládá také nepřítomnost učitele Ziffera od počátku školního roku 1914/1915, kvůli jeho povolání do služby, což znamenalo že byla jedna ze tříd suplována. V listopadu také vyučování na celý měsíc odpadlo, jelikož škola sloužila v této době jako ubytování pro zhruba 300 vojáků, kteří ve městě v té době pobývali. V průběhu roku byli další dva učitelé povoláni do vojenské služby.

⁵⁴ *Dodatek kroniky obce Studénky*, s. 34–36.

⁵⁵ *Pamětní kniha obce Studénky. Zápisy pro léta: 1431–1945*, s. 14.

⁵⁶ *Dodatek kroniky obce Studénky*, s. 38.

⁵⁷ *Pamětní kniha obce Studénky. Zápisy pro léta: 1431–1945*, s. 15.

To se projevilo v dalším školním roce v zavedení polodenního vyučování, kdy každý učitel měl na starosti dvě třídy. Tento stav trval jen s minimálními změnami až do konce války.⁵⁸

Po 1. světové válce byla ve Studénce v roce 1919 zřízena nová měšťanská škola. Plány na její zřízení pocházely už z roku 1913, kdy bylo zastupitelstvem roku 1914 odhlasováno povolení stavby této školy, tyto plány však byly světovou válkou pozastaveny a oživeny byly znovu až po jejím konci.⁵⁹ Škola byla povolena zemskou školní radou v Opavě výnosem z 30. září 1919 a byla otevřena dne 20. října 1919 s celkovým počtem 62 žáků. Škola ovšem neměla vlastní budovu, a proto byla umístěna do budovy obecné školy do jedné z jejich tříd.⁶⁰

V obci byly také zřízeny roku 1922 učitelské byty pro tamější učitele. Celkem bylo postaveno 6 bytů, z čehož 4 byly pro ženaté učitele a 2 pro učitele svobodné. Od roku 1926 byla také zřízena pro chlapce i dívky, kteří pracovali v zemědělství, takzvaná Lidová škola hospodářská, ve které se vyučovalo 2x týdně po dobu pěti zimních měsíců. Byla zřízena učitelem Karlem Bainarem a vyučovali na ni učitelé jak z obecné, tak i z měšťanské školy.⁶¹

Kvůli působení obecné a měšťanské školy v jedné budově bylo brzo pro obě školy těžké fungovat ve společných prostorech. Proto se roku 1926 rozhodlo o výstavbě nové budovy pro měšťanskou školu, která byla dokončena na podzim roku 1927.⁶² Nová budova školy byla slavnostně kolaudována 20. listopadu a předána škole s povolením ji využívat. Tělocvična byla při škole zřízena následujícího roku, a kromě školy byla určena i k využívání místními spolky jako byl Sokol nebo Dělnická tělocvičná jednota.⁶³ Měšťanská škola ve Studénce byla v roce 1933, se souhlasem prezidenta republiky, přejmenována na Měšťanskou školu T. G. Masaryka. V té době měla škola celkem 118 žáků.⁶⁴

Okupace a obsazení Studénky se z počátku na místním školství ve větší míře neprojevilo. Školní kroniky byly vedeny v němčině. Zprávy o školství z této doby jsou

⁵⁸ fond: Národní škola Studénka, NAD: 1196, inventární číslo: N, pořadové číslo: 1, typ kroniky: školní, místní označení: Studénka. *Schul-Chronik. zápisy pro léta: 1882–1929*. In: Digitální archiv Zemského archivu v Opavě - Kroniky [online databáze]. Zemský archiv v Opavě, ©2022, poslední aktualizace: 2016-01-08, [cit. 2022-04-14]. Dostupné z: <https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=8C846BAF55F211E58AFDD4BED9A45B4B>, s. 68–75.

⁵⁹ *Pamětní kniha obce Studénky. Zápisy pro léta: 1431–1945*, s. 15.

⁶⁰ fond: Základní škola T. G. Masaryka, Studénka, NAD: 1198, inventární číslo: N, typ kroniky: školní, místní označení: Studénka. *Pamětní kniha. Zápisy pro léta: 1919–1941*. In: Digitální archiv Zemského archivu v Opavě - Kroniky [online databáze]. Zemský archiv v Opavě, ©2022, poslední aktualizace: 2016-01-08, [cit. 2022-04-14]. Dostupné z: <https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=34EF6A76552811E5B6E1D4BED9A45B4B>, s. 3–5.

⁶¹ *Pamětní kniha obce Studénky. Zápisy pro léta: 1431–1945*, s. 15–16.

⁶² *Dodatek kroniky obce Studénky*, s. 72.

⁶³ *Pamětní kniha. Zápisy pro léta: 1919–1941*, s. 24–29.

⁶⁴ *Pamětní kniha. Zápisy pro léta: 1919–1941*, s. 34–36.

v kronice dobře zaznamenány díky kronikáři Karlu Binarovi, který učil na místní škole a pokračoval ve své kronikářské činnosti. V záznamech se uvádí, že vyučování bylo plynulé a trvalé, což bylo přičítáno tomu, že většina českých učitelů v obci zůstala a nadále pokračovala v činnosti. Z různých důvodů odešli pouze tři učitelé. Učitelé museli v této době zaslat okresnímu úřadu v Bílovci prohlášení o loajalitě k říši. Zásadnější změny začaly až v roce 1939, kdy byli na měšťanskou školu zařazeni dva noví němečtí učitelé a německý ředitel. Také zde byla zahájena, údajně na popud rodičů, akce se snahou zahájit na škole vyučování po vzoru německé školy. Záměr byl však bojkotován, jak ze strany učitelů, tak ze strany obyvatel, tudíž od něho bylo brzy upuštěno. V této době byla také rozšířena německá škola u nádraží z jedné třídy na dvě.⁶⁵

Zásadní změna přišla v následujících letech, kdy byla měšťanská škola ve Studénce nejdříve zkrácena o jeden rok a následně kompletně zrušena ve prospěch prodloužení docházky obecné školy, která nyní byla osmiletá. K obnovení měšťanské školy došlo až po válce. Kvůli nedostatku uhlí k topení byly v tomto období také delší prázdniny v zimních měsících, protože nebylo čím topit. Na školách byly také organizovány různé sběry, například kostí na výrobu mýdel. Dále také například sběr papíru, nebo různých léčivých rostlin.⁶⁶ Koncem roku 1944 sloužila budova měšťanské školy také krátce německému vojsku, než do ní byla přestěhována Německá škola. České třídy v té době byly soustředěny v budově obecní školy. Tato škola také byla poškozena v rámci osvobození obce 2. května 1945.⁶⁷

V roce 1946 byly provedeny nákladné opravy z okresního rozpočtu. Byla mimo jiné opravena přední část měšťanské školy a zrekonstruována obecní škola. Také proběhla adaptace bývalé německé měšťanské školy na nádraží na školu mateřskou. V roce 1950 měla obecná škola ve Studénce sedm tříd, zatímco měšťanská, která byla přejmenovaná na střední, měla třídy čtyři. Dále bylo v roce 1951 u střední školy, zřízeno nové hřiště. Ve stejném roce bylo také upraveno prostranství před národní školou ve Studénce.⁶⁸

⁶⁵ *Pamětní kniha obce Studénky. Zápisy pro léta: 1431–1945*, s. 95–100.

⁶⁶ *Pamětní kniha obce Studénky. Zápisy pro léta: 1431–1945*. s. 109, 116–117.

⁶⁷ *Pamětní kniha obce Studénky. Zápisy pro léta: 1431–1945*. s. 165.

⁶⁸ fond: Městský národní výbor Studénka, NAD: 1193, číslo pomůcky: 1292, inventární číslo: 89, typ kroniky: obecní, místní označení: Studénka. *Kronika obce Studénky. Zápisy pro léta: 1946–1951*. In: Digitální archiv Zemského archivu v Opavě – Kroniky [online databáze]. Zemský archiv v Opavě, ©2022, poslední aktualizace: 2018-12-10, [cit. 2022-04-14]. Dostupné z: <https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=A3C7D9813AEF11E29871D4BED9A45B4B>, s. 5, 31–33.

3.1. Historie Školství v Butovicích od 2. poloviny 19. století

V Butovicích v 2. polovině 19. století působila dvoutřídní škola, která se od roku 1810 nacházela v budově naproti kostelní fary. Po vydání školského zákona z roku 1869 dochází v Butovicích k rozmachu místního školství. V roce 1874 se škola rozšířila o další třídu, ve které ze začátku chyběl další učitel, takže dohromady 447 žáků školy v Butovicích vyučovali pouze dva učitelé. V roce 1882 přibyla další třída a na konci století bylo ve škole už šest tříd.⁶⁹

Počátkem 20. století se prosadila myšlenka k vybudování měšťanské školy v Butovicích. Ze začátku tento návrh narazil na problém s nedostatkem financí, který se podařilo vyřešit až díky navýšení rozpočtu obce v důsledku otevření místní vagonky. Stavba měšťanské školy v Butovicích byla zahájena v roce 1906 a dokončena o dva roky později. Škola zahájila vyučování dne 1. září v roce 1908. Škola při svém otevření nesla název Kaiser Franz Josef jubiläums-knaben-volks-und burgershule, v českém překladu Jubilejní chlapecká obecná a měšťanská škola císaře Františka Josefa. Název byl zvolen na počest 60. výročí vlády Františka Josefa. V prostorách staré školy nadále fungovala dívčí národní škola, zatímco chlapecká národní a měšťanská škola se přesunula do prostor nové budovy.⁷⁰

Česká menšina také projevovala značné úsilí o otevření české měšťanské školy. Od otevření vagonky tato menšina značně narostla, jelikož tři čtvrtiny zaměstnanců v místní vagonce byli čeští dělníci. Tento nápad však neměl podporu většinového německého obyvatelstva v obci a vedl ke skoro desetiletému sporu o vybudování české školy. Tu se nakonec podařilo i přes výrazné obstrukce ze stran Němců otevřít v roce 1913. Škola byla soukromá a zřízena za pomoci ústřední matice školské v Praze. V roce 1922 byla při této škole zřízena i mateřská škola a roku 1926 byla státem přistavěna nová budova v dělnické kolonii na ulici Tovární, do které se škola přesunula, tam fungovala až do okupace Butovic v rámci zabrání Sudet.⁷¹

V době první světové války bylo vyučování na měšťanské škole v Butovicích po určitou dobu dočasně přerušeno, zejména kvůli povolání učitelů do armády a také kvůli využívání školy vojáky. Po válce a v období první republiky zažila škola několik významnějších změn. Přibýlo

⁶⁹ HRADSKÁ Ladislava, KOVÁČOVÁ Marcela, ŠKOLOVÁ Jitka, et. al. *Almanach k 100. výročí založení Základní školy Butovické ve Studénce*. Studénka 2008, s. 10–11.

⁷⁰ HRADSKÁ Ladislava, KOVÁČOVÁ Marcela, ŠKOLOVÁ Jitka, et. al. *Almanach k 100. výročí založení Základní školy Butovické ve Studénce*, s. 12.

⁷¹ ŠTENCEL, Kamil. *Studénka*, s. 44–45.

několik nových předmětů, včetně výuky češtiny, která ovšem stále nestála nad němčinou. V roce 1923 bylo z názvu školy vymazáno jméno Františka Josefa, jelikož nebylo považováno za vhodné, aby název školy odkazoval na bývalou monarchii. Dále byla škola v roce 1930 reorganizovaná z chlapecké školy na smíšenou měšťanskou školu. Důležitou změnou byla také přístavba k původní budově, do které byly nastěhovány zbylé třídy ze smíšené národní školy. V roce 1935 bylo na půdě školy zřízeno místní národopisné muzeum, které vystavovalo pamětní předměty k historii města a regionu. Muzeum na škole bylo jen krátce a po válce nebylo obnoveno, hlavně kvůli tomu, že mnoho předmětů bylo odcizeno.⁷²

Za okupace a války byly sice odstraněny z měšťanské školy všechny znaky československé republiky, ovšem povinnost vyučovat češtině zůstala. Škola byla za války také několikrát zavřena a úroveň výuky nebyla v této době moc velká, zvláště kvůli odlivu učitelů z důvodu vykonávání vojenské služby nebo jiných povinností. V únoru 1945 bylo vyučování dokonce zcela zastaveno. Ve škole se od března 1945 nacházel polní lazaret německé armády a následně po osvobození obce 2. května 1945 také ruský polní lazaret. Škola také na krátko poskytla ubytování občanům, vracejícím se do vsi po válce. Inventář školy byl v té době uschován v tělocvičně.⁷³

Už od roku 1937 usilovali Češi žijící v Butovicích o vlastní měšťanskou školu, která by znamenala, že jejich děti nemusí navštěvovat měšťanky v okolních vesnicích. Tento záměr se podařilo naplnit až po válce, kdy byla německá měšťanská škola v Butovicích přeměněna na českou měšťanskou školu. Výuka v ní začala 14. září 1945. Svou činnost zároveň obnovila i národní škola v dělnické kolonii, která byla během okupace a války uzavřena.⁷⁴ V roce 1948 byla tato národní škola rozdělena na dvě samostatné národní školy, kdy jedna působila v budově měšťanské, nyní již střední školy v Butovicích na ulici Butovická a druhá v kolonii na ulici Tovární. V roce 1953 poté došlo ke spojení obou škol v budově na ulici Butovické a přejmenování na osmiletou střední školu.⁷⁵ V roce 1948 byla také v Butovicích založena hudební škola, která dostala název Hudební ústav vagonky Studénka, který postupně rozšířil

⁷² HRADSKÁ Ladislava, KOVÁČOVÁ Marcela, ŠKOLOVÁ Jitka, et. al. *Almanach k 100. výročí založení Základní školy Butovické ve Studénce*, s. 13–16.

⁷³ HRADSKÁ Ladislava, KOVÁČOVÁ Marcela, ŠKOLOVÁ Jitka, et. al. *Almanach k 100. výročí založení Základní školy Butovické ve Studénce*, s. 17.

⁷⁴ ŠTENCEL, Kamil. *Studénka* s. 45.

⁷⁵ HRADSKÁ Ladislava, KOVÁČOVÁ Marcela, ŠKOLOVÁ Jitka, et. al. *Almanach k 100. výročí založení Základní školy Butovické ve Studénce*, s. 18.

svou působnost také na výtvarné a dramatické obory. Od roku 1954 pak vznikla v Butovicích také zvláštní škola.⁷⁶

Stav, ve kterém se školství v Butovicích, ale i v nedaleké Studénce nacházelo nebyl dobrý. Jako příklad lze uvést zápis z kroniky školy na ulici Butovické. Tento zápis popisuje špatný stav 50 let staré budovy, kdy například uvádí, že záchody byly nevhodné a hygienicky závadné, kromě kuchyně postrádala škola vodovodní připojení a stejně tak i šatny pro téměř 500 žáků. Stav střechy a fasády byl také špatný, kdy padající omítka dokonce ohrožovala bezpečnost dětí.⁷⁷ Prostory školy také neodpovídaly rychlému poválečnému růstu obyvatelstva, kvůli kterému se muselo ve školách dokonce vyučovat na směny. Tuto situaci se podařilo vyřešit až po spojení obcí Studénka a Butovice v 60. a 70. letech.⁷⁸

3.2. Obecná Historie školství ve městě Studénka

Jak již bylo nastíněno v předešlé kapitole, město Studénka vzniklo 1. ledna 1959 spojením obcí Studénka a Butovice a jejich následným povýšením na statut města. Na základě kroniky z roku 1959 si lze udělat velice přesný obrázek i o podobě školství nově vzniklého města. Podle záznamů byly ve městě umístěny dvě osmileté střední školy, národní škola, zvláštní škola, dvě hudební školy a šest mateřských škol, společně se dvěma družinami a jeslemi.⁷⁹ V rámci místní vagonky fungovalo od počátku 50. let také učňovské školství, později střední odborné učiliště, zaměřené na strojírenství, které zajišťovalo kvalifikaci pro budoucí zaměstnance vagonky a bylo také hlavním zřizovatelem. Fungovalo až do konce 90. let, kdy bylo zrušeno kvůli existenční nejistotě spojené s postupným rušením produkce ve vagonce.⁸⁰

První osmiletá střední škola se nacházela v původní Studénce, která byla označována jako městská část Studénka I. Škola vznikla spojením původní obecné a měšťanské školy ve Studénce. Nacházela se ve dvou budovách. První stupeň se nacházel v původní budově obecné školy z roku 1886. Druhý stupeň se poté nalézal v nové budově měšťanské školy Tomáše Garriguea Masaryka z roku 1927, v ulici 2. května. V roce 1959 měla škola 373 žáků, rozdělených do čtrnácti tříd, z toho devět bylo na prvním stupni a pět na druhém stupni.⁸¹

⁷⁶ ŠTENČEL, Kamil. *Studénka*, s. 45.

⁷⁷ *Školní kronika základní školy Butovická*. Archiv základní školy Butovická.

⁷⁸ ŠTENČEL, Kamil. *Studénka*, s. 45.

⁷⁹ *Kronika města Studénky. Zápisy pro léta: 1959–1969*, s. 202.

⁸⁰ *Kronika města Studénky 2000* [online]. [cit. 2022-04-06]. Dostupné z: https://www.mesto-studenka.cz/mesto/z-historie-mesta/kronika-mesta/?ftresult_menu=kronika, s. 20.

⁸¹ *Kronika města Studénky. Zápisy pro léta: 1959–1969*, s. 202.

Druhou osmiletkou byla střední škola v městské části Studénka II., tedy v bývalých Butovicích. Sídliila v budově bývalé německé školy na ulici Butovická z roku 1908. Celkově měla v roce 1959 škola 689 žáků, rozdělených do dvaadvaceti tříd, z čehož dvanáct bylo na prvním stupni a deset na druhém stupni. V Butovicích také pokračovala národní škola působící v dělnické kolonii na ulici Tovární.

Tyto školy bohužel kapacitně nestačily pro všechny žáky ve stále se rapidně rozrůstajícím městě. Na střední škole v Butovicích musela například jedna třída sídlit v dílnách kvůli nedostatku prostor. Vyučování také muselo probíhat kvůli přeplněnosti na směny a k tomu všemu byly třídy, ve kterých se učilo, považovány za závadné a hygienicky nevyhovující.⁸²

Tyto okolnosti vedli k zahájení výstavby a zřízení nové devítileté základní školy, která stála v Butovicích na ulici Sjednocení. Základní kámen byl slavnostně položen 27. června roku 1962. Zajímavostí je, že v tomto základním kameni byla mimo jiné uložena listina, dokumentující historii školství v městské části Butovice. Vyučování v nové základní škole začalo 1. září roku 1964. V době otevření školy stále probíhaly práce na její dokončení, takže byla otevřena pouze její jedna část. Například učebna fyziky a chemie musela na své dokončení čekat až do následujícího školního roku, kdy do nich bylo zavedeno plynové potrubí.⁸³ Do této školy bylo přesunuto celkem třináct tříd ze školy na ulici Butovická, která se také dočkala v tomto období značně potřebné rekonstrukce. Také škola na ulici Tovární se dočkala ve školním roce 1964–1965 rekonstrukce, kdy mimo jiné byla například opravena tělocvična. V roce 1965 je ve Studénce vzděláváno přibližně 1550 žáků, z toho zhruba 700 z nich v nové škole na ulici Sjednocení, 300 ve škole na ulici Butovická, asi 150 žáků v pětileté škole na ulici Tovární a zhruba 400 ve Studénce na ulici 2. května.⁸⁴

Rok 1968 a jeho události se projevily i v záznamech místních škol. Na škole v Butovicích je například zaznamenána situace z počátku školního roku 1968–1969, kdy se žáci i učitelé vracejí do školy sklíčením a zklamáním z vývoje současné situace. Dále se však uvádí, že i přes potíže dané situací po 21. srpnu a složitostmi spojenými se zavedením pouze pětidenního cyklu vyučování proběhl začátek roku v pořádku. Také se zde nachází dodatečný zápis z roku 1973, který se snaží tuto situaci bagatelizovat a v duchu normalizačních proudů té doby ji zlehčit.⁸⁵ Normalizační tendence můžeme také najít v kronice školy na ulici

⁸² *Kronika města Studénky. Zápisy pro léta: 1959–1969*, s. 202.

⁸³ *Školní kronika základní školy Sjednocení*. Archiv základní školy Sjednocení, s. 1–10, 23.

⁸⁴ *Kronika města Studénky. Zápisy pro léta: 1959–1969*, s. 122.

⁸⁵ *Školní kronika základní školy Butovická*.

Sjednocení, kdy je zaznamenáno, že během oslav 10. výročí založení města přijel do města tehdejší předseda československé vlády Oldřich Černín a v rámci své návštěvy také věnoval zápis do školní kroniky. Místo tohoto zápisu však na další straně je pouze dodatek, který oznamuje vyškrtnutí onoho záznamu a odstranění Černínovy fotky z kroniky, jelikož byl Černín odvolán z funkce a vyloučen z Komunistické strany v rámci normalizačních čistek.⁸⁶

Zatímco problém s přeplněností ve školách se v místní části Butovice podařilo vyřešit stavbou školy na ulici Sjednocení, v původní Studénce se stále vyučovalo na směny a kapacita byla nedostatečná. To se konečně změnilo roku 1971, kdy byla na škole na ulici 2. května ve Studénce dokončena rozsáhlá rekonstrukce spojená s přístavbou nových prostor. Díky těmto novým prostorům pro další třídy mohl být na škole a tím i v celé Studénce definitivně ukončen směnný provoz, který trval v podstatě od konce druhé světové války. Místní kronikář o této rekonstrukci, do které se zapojilo mnoho místních obyvatel napsal, že je zářným příkladem obětavosti občanů pro školu. Dokonce byl touto přestavbou tak fascinován, že se rozhodl zaznamenat do kroniky pouze školu na ulici 2. května, zatímco ostatní školy ten rok vynechal.⁸⁷

Jednou z posledních důležitých změn v předlistopadovém školství ve Studénce bylo zrušení základní školy na ulici Tovární. Zatímco třídy ze základní školy Tovární se přesunuly do prostor základní školy na ulici Sjednocení, byla do bývalých prostor základní školy na ulici Tovární přesunuta zvláštní škola. V této době se podle čísel nacházelo ve Studénce celkem 60 samostatných tříd, 1651 žáků a 81 pedagogů, z čehož 68 byly ženy a 13 muži.⁸⁸

Události roku 1989 se ve školství ve Studénce projeví hlavně ve stažení stranických organizací ze škol. Ve školách také proběhla hlasování o důvěře a nedůvěře současnému vedení škol. Až na střední odbornou školu ve vagonce byla důvěra vyslovena všem školním vedoucím orgánům ve městě.⁸⁹ Následně dochází v devadesátých letech k několika větším změnám

⁸⁶ Školní kronika základní školy Sjednocení.

⁸⁷ fond: Městský národní výbor Studénka, NAD: 1193, číslo pomůcky: 1292, inventární číslo: 92, typ kroniky: obecní, místní označení: Studénka. *Kronika města Studénky. Zápisy pro léta: 1970–1978*. In: Digitální archiv Zemského archivu v Opavě - Kroniky [online databáze]. Zemský archiv v Opavě, ©2022, poslední aktualizace: 2018-12-10, [cit. 2022-04-14]. Dostupné z: <https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=5347A8B53D1511E2ABB3D4BED9A45B4B>, s. 396–398.

⁸⁸ fond: Městský národní výbor Studénka, NAD: 1193, číslo pomůcky: 1292, inventární číslo: 93, typ kroniky: obecní, místní označení: Studénka. *Kronika města Studénky. Zápisy pro léta: 1979–1987*. In: Digitální archiv Zemského archivu v Opavě – Kroniky [online databáze]. Zemský archiv v Opavě, ©2022, poslední aktualizace: 2018-12-10, [cit. 2022-04-14]. Dostupné z: <https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=D8012E103D1911E2ABB3D4BED9A45B4B>, s. 165–168.

⁸⁹ fond: Městský národní výbor Studénka, NAD: 1193, číslo pomůcky: 1292, inventární číslo: 94, typ kroniky: obecní, místní označení: Studénka. *Kronika města Studénky. Zápisy pro léta: 1988–1989*. In: Digitální archiv Zemského archivu v Opavě - Kroniky [online databáze]. Zemský archiv v Opavě, ©2022, poslední aktualizace: 2018-12-10, [cit. 2022-04-14]. Dostupné z: <https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=CD7B7E933D1B11E2ABB3D4BED9A45B4B>, s. 47–48.

ve školství ve Studénce. V roce 1993 byly všechny mateřské školy sdruženy do jedné příspěvkové organizace, s hlavním sídlem na ulici Komenského v čísle 700. V roce 1994 byla ve Studénce založena soukromá střední ekonomicko-podnikatelská škola, která sídlí na ulici Armádního generála Ludvíka Svobody v čísle 760.⁹⁰

Od roku 2000 do současnosti došlo ve školství ve Studénce k několika důležitějším změnám. Zejména byla roku 2012 základní škola na ulici Tovární přemístěna do prostor základní školy na ulici Sjednocení a přejmenována na základní školu Slunečnice.⁹¹ V roce 2016 potom došlo k jejímu definitivnímu sloučení se základní školou Sjednocení.⁹² V neposlední řadě bylo v roce 2019 schváleno zastupitelstvem města přejmenování základní školy Tomáše Garriguea Masaryka na ulici 2. května na Základní školu Františka kardinála Tomáška Studénka.⁹³ Jméno bylo změněno na počest významného katolického duchovního 20. století, který byl mimo jiné pražským arcibiskupem a který se narodil ve Studénce dne 30. 6. 1899.⁹⁴

Stav školství v roce 2020 významně poznamenala koronavirová pandemie kdy musely být všechny školy ve Studénce uzavřeny a přejít dočasně na režim online výuky. K tomuto roku působí ve Studénce tři státem zřizované základní školy, dvě v městské části Butovice na ulici Sjednocení a na ulici Butovická, a jedna v městské části Studénka na ulici 2. května. Na jejím území se také nachází jedna mateřská škola se šesti odloučenými pracovišti, jedna soukromá střední škola a dvě základní umělecké školy.⁹⁵

⁹⁰ *Kronika města Studénky 2004* [online]. [cit. 2022-04-06]. Dostupné z: https://www.mesto-studenka.cz/mesto/z-historie-mesta/kronika-mesta/?ftresult_menu=kronika, s. 34.

⁹¹ *Kronika města Studénky 2012* [online]. [cit. 2022-04-06]. Dostupné z: https://www.mesto-studenka.cz/mesto/z-historie-mesta/kronika-mesta/?ftresult_menu=kronika, s. 31.

⁹² *Kronika města Studénky 2016* [online]. [cit. 2022-04-06]. Dostupné z: https://www.mesto-studenka.cz/mesto/z-historie-mesta/kronika-mesta/?ftresult_menu=kronika, s. 44.

⁹³ *Kronika města Studénky 2019* [online]. [cit. 2022-04-06]. Dostupné z: https://www.mesto-studenka.cz/mesto/z-historie-mesta/kronika-mesta/?ftresult_menu=kronika, s. 50.

⁹⁴ ŠTENČEL, Kamil. *Studénka*, s. 51.

⁹⁵ *Kronika města Studénky 2020* [online]. [cit. 2022-04-06]. Dostupné z: https://www.mesto-studenka.cz/mesto/z-historie-mesta/kronika-mesta/?ftresult_menu=kronika, s. 51–62.

Závěr

Bakalářská práce popsala historii školství ve městě Studénka od 2. poloviny 19. století do současnosti. V první kapitole popsala změny, které se odehrály v oblasti školství ve sledovaném období. Školství procházelo od 2. poloviny 19. století zásadními proměnami v průběhu let a jednotlivých etap, které byly popsány v jednotlivých oddílech. Zejména ve 20. století se školství měnilo zásadním způsobem ve víru politických a společenských změn takřka ze dne na den a vystřídal se v něm mnoho různých koncepcí a podob vzdělávací soustavy.

V druhé kapitole se práce věnovala historii obcí Butovice a Studénky a následně, po jejich spojení také historii města Studénky. Tyto dvě rozdílné obce byly historicky skoro celé předešlé století provázány s jediným obrovským podnikem, který nejen utvářel danou lokalitu, ale zároveň také vedl až ke spojení těchto dvou historicky rozdílných obcí v jedno město. Práce popsala historii města hlavně z hlediska důležitých událostí a obecných skutečností, ovšem historie města samotného by mohla vydat za další rozsáhlou práci, jelikož je v mnohém komplexnější a složitější, než jak je popsána v rámci této práce.

V poslední kapitole bylo popsáno školství ve Studénce v období od 2. poloviny 19. století po současnost. Zejména se zaměřovalo na školství, které spadalo pod povinnou školní docházku, ovšem snažilo se podat také komplexní zprávu o celkové podobě školství v dané lokalitě. Školství ve Studénce i v Butovicích procházelo v posledním století a půl značným růstem, který byl zapříčiněn jak nárůstem obyvatelstva, tak rozrůstáním obou obcí a následně města samotného. Školní kroniky nám v tomto období poskytují neocenitelné svědectví, nejen o školství, ale i o jiných historických událostech. Můžeme v nich najít mnoho informací, které pomáhají dotvářet celkový obraz o historii dané lokality. Jsou v nich zaznamenány důležité milníky, ať už pro lokální školství, nebo i pro školství v širším historickém kontextu.

Téma historie školství ve Studénce bylo podáno za pomoci mnoha dochovaných historických pramenů, zejména pak městských a školních kronik, které samotné nabízejí jedinečnou možnost prozkoumat historii dané lokality nejen z hlediska školství. Samotné téma historie školství ve Studénce bylo v práci popsáno hlavně z obecného hlediska. Zejména velké množství pramenů v jednotlivých školách nabízí možnost pro další výzkum, který by se mohl věnovat hlubšímu průzkumu historie jednotlivých škol v dané lokalitě v rámci rozsáhlejší práce. Stejně tak, jak bylo zmíněno výše, historie Studénky a přilehlých Butovic

by vzhledem k hojnosti historických pramenů byla vhodná k širšímu a ucelenějšímu bádání v rámci samostatné práce, a to zejména proto, že regionální dějiny v sobě ukrývají mnohé důležité aspekty a historické skutečnosti a mohou nás tak mnohem hlouběji, přesněji a v mnoha případech mnohem osobněji seznámit s historií, která utvářela naši současnost.

Prameny

20. let práce a budování města Studénky. Studénka 1979.

fond: Městský národní výbor Studénka, NAD: 1193, číslo pomůcky: 1292, inventární číslo: 91, typ kroniky: obecní, místní označení: Studénka. *Dodatek kroniky obce Studénky*. In: Digitální archiv Zemského archivu v Opavě – Kroniky [online databáze]. Zemský archiv v Opavě, ©2022, poslední aktualizace: 2018-12-10, [cit. 2022-03-22]. Dostupné z: <https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=679197DCC6CA11E2A021D4BED9A45B4B>

fond: Městský národní výbor Studénka, NAD: 1193, číslo pomůcky: 1292, inventární číslo: 89, typ kroniky: obecní, místní označení: Studénka. *Kronika obce Studénky. Zápisy pro léta: 1946–1951*. In: Digitální archiv Zemského archivu v Opavě – Kroniky [online databáze]. Zemský archiv v Opavě, ©2022, poslední aktualizace: 2018-12-10, [cit. 2022-04-14]. Dostupné z: <https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=A3C7D9813AEF11E29871D4BED9A45B4B>

fond: Městský národní výbor Studénka, NAD: 1193, číslo pomůcky: 1292, inventární číslo: 90, typ kroniky: obecní, místní označení: Studénka. *Kronika města Studénky. Zápisy pro léta: 1959–1969*. In: Digitální archiv Zemského archivu v Opavě – Kroniky [online databáze]. Zemský archiv v Opavě, ©2022, poslední aktualizace: 2018-12-10, [cit. 2022-04-07]. Dostupné z: <https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=367498253D1311E2ABB3D4BED9A45B4B>

fond: Městský národní výbor Studénka, NAD: 1193, číslo pomůcky: 1292, inventární číslo: 92, typ kroniky: obecní, místní označení: Studénka. *Kronika města Studénky. Zápisy pro léta: 1970–1978*. In: Digitální archiv Zemského archivu v Opavě - Kroniky [online databáze]. Zemský archiv v Opavě, ©2022, poslední aktualizace: 2018-12-10, [cit. 2022-04-14]. Dostupné z: <https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=5347A8B53D1511E2ABB3D4BED9A45B4B>

fond: Městský národní výbor Studénka, NAD: 1193, číslo pomůcky: 1292, inventární číslo: 93, typ kroniky: obecní, místní označení: Studénka. *Kronika města Studénky. Zápisy pro léta: 1979–1987*. In: Digitální archiv Zemského archivu v Opavě – Kroniky [online databáze]. Zemský archiv v Opavě, ©2022, poslední aktualizace: 2018-12-10, [cit. 2022-04-14]. Dostupné z: <https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=D8012E103D1911E2ABB3D4BED9A45B4B>

fond: Městský národní výbor Studénka, NAD: 1193, číslo pomůcky: 1292, inventární číslo: 94, typ kroniky: obecní, místní označení: Studénka. *Kronika města Studénky. Zápisy pro léta: 1988–1989*. In: Digitální archiv Zemského archivu v Opavě - Kroniky [online databáze].

Zemský archiv v Opavě, ©2022, poslední aktualizace: 2018-12-10, [cit. 2022-04-14] Dostupné z: <https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=CD7B7E933D1B11E2ABB3D4BED9A45B4B>

fond: Základní škola T. G. Masaryka, Studénka, NAD: 1198, inventární číslo: N, typ kroniky: školní, místní označení: Studénka. *Pamětní kniha. Zápisy pro léta: 1919–1941*. In: Digitální archiv Zemského archivu v Opavě - Kroniky [online databáze]. Zemský archiv v Opavě, ©2022, poslední aktualizace: 2016-01-08, [cit. 2022-04-14] Dostupné z: <https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=34EF6A76552811E5B6E1D4BED9A45B4B>

fond: Archiv obce Studénka, NAD: 1192, číslo pomůcky: 1156, inventární číslo: 1, typ kroniky: obecní, místní označení: Studénka. *Pamětní kniha obce Studénky. Zápisy pro léta: 1431–1945*. In: Digitální archiv Zemského archivu v Opavě – Kroniky [online databáze]. Zemský archiv v Opavě, ©2022, poslední aktualizace: 2018-12-10, [cit. 2022-04-07]. Dostupné z: <https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=A44925753AE711E29871D4BED9A45B4B>

fond: Národní škola Studénka, NAD: 1196, inventární číslo: N, pořadové číslo: 1, typ kroniky: školní, místní označení: Studénka. *Schul-Chronik. Zápisy pro léta: 1882–1929*. In: Digitální archiv Zemského archivu v Opavě - Kroniky [online databáze]. Zemský archiv v Opavě, ©2022, poslední aktualizace: 2016-01-08, [cit. 2022-04-14]. Dostupné z: <https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=8C846BAF55F211E58AFDD4BED9A45B4B>

Kronika města Studénky 2000 [online]. [cit. 2022-04-06]. Dostupné z: https://www.mesto-studenka.cz/mesto/z-historie-mesta/kronika-mesta/?ftresult_menu=kronika

Kronika města Studénky 2004 [online]. [cit. 2022-04-06]. Dostupné z: https://www.mesto-studenka.cz/mesto/z-historie-mesta/kronika-mesta/?ftresult_menu=kronika

Kronika města Studénky 2012 [online]. [cit. 2022-04-06]. Dostupné z: https://www.mesto-studenka.cz/mesto/z-historie-mesta/kronika-mesta/?ftresult_menu=kronika

Kronika města Studénky 2016 [online]. [cit. 2022-04-06]. Dostupné z: https://www.mesto-studenka.cz/mesto/z-historie-mesta/kronika-mesta/?ftresult_menu=kronika

Kronika města Studénky 2019 [online]. [cit. 2022-04-06]. Dostupné z: https://www.mesto-studenka.cz/mesto/z-historie-mesta/kronika-mesta/?ftresult_menu=kronika

Kronika města Studénky 2020 [online]. [cit. 2022-04-06]. Dostupné z: https://www.mesto-studenka.cz/mesto/z-historie-mesta/kronika-mesta/?ftresult_menu=kronika

Školní kronika základní školy Butovická. Archiv základní školy Butovická.

Školní kronika základní školy Sjednocení. Archiv základní školy Sjednocení.

Literatura

BARTOŠ, Josef, Jindřich SCHULZ a Miloš TRAPL. *Historický místopis Moravy a Slezska v letech 1848–1960*. Svazek XIV, Okresy: Opava, Bílovec, Nový Jičín. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 1995, 252 s. ISBN 80-7067-583-7.

BOROVCOVÁ, Alena. *Hladké Životice a železnice*. In: *Poodří: časopis obyvatel horní Odry*. Ostrava: Společnost přátel Poodří Roč. 19, č. 1 (2016), s. 65–73.

ČORNEJOVÁ, Ivana, Tomáš KASPER, Dana KASPEROVÁ, et al. *Velké dějiny zemí Koruny české*. Tematická řada, Školství a vzdělanost. Praha: Paseka, 2020. ISBN 978-80-7432-985-2.

HOLAŇOVÁ, Zdenka. *Pochod smrti ve Studénce*. In: *Poodří: časopis obyvatel horní Odry*. Ostrava: Společnost přátel Poodří Roč. 11, č. 1 (2008), s. 33–34.

HORÁK, Josef a Milan KRATOCHVÍL. *Nástin dějin pedagogiky*. Vyd. 3. Liberec: Technická univerzita, 2001, 121 s. ISBN 8070834722.

HOSÁK, Ladislav, Bertold WEIGEL a Bohuslav HORÁK. *Historický místopis země Moravskoslezské*. V Praze: Společnost přátel starožitností čsl., 1933–1938.

HRADSKÁ Ladislava, KOVÁČOVÁ Marcela, ŠKOLOVÁ Jitka, et. al. *Almanach k 100. výročí založení Základní školy Butovické ve Studénce*. Studénka 2008.

HRUDIČKA, Petr. *Z dějin železniční trati Studénka – Veřovice*. In: *Poodří: časopis obyvatel horní Odry*. Ostrava: Společnost přátel Poodří Roč. 6, č. 4. (2003), s. 26–30.

HÝBL, František, ed. *Československé školství, učitelstvo a Tomáš Garrigue Masaryk: (sborník materiálů z kolokvia, které se konalo 1. března 1990 v Přerově)*. Přerov: Okresní vlastivědné muzeum J.A. Komenského, 1990, 149 s. ISBN (Brož.).

KOPÁČ, Jaroslav. *Dějiny české školy a pedagogiky v letech 1867–1914*. Brno: Universita J. E. Purkyně, 1968, 131 s., [14] s. obr. příl. Spisy pedagogické fakulty University J.E. Purkyně, sv. 5. ISBN (Brož.).

KUČERA, Zdeněk a Vladimír ŠTVERÁK. *Chrestomatie z dějin pedagogiky*. Praha: Karolinum, 1999, 491 s. ISBN 80-7184-626-0.

LENDEROVÁ, Milena, Tomáš JIRÁNEK a Marie MACKOVÁ. *Z dějin české každodennosti: život v 19. století*. Vydání druhé, doplněné. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2017. ISBN 978-80-246-3510-1.

ŠTENCEL, Kamil. *Studénka*. Studénka: Montanex, 2004. ISBN 80-7225-147-3.

VESELÁ, Zdenka. *Vývoj české školy a učitelského vzdělání*. V Brně: Masarykova univerzita, 1992, 147 s. Spisy univerzity Masarykovy v Brně. Filozofická fakulta, sv. 293. ISBN 8021004584.

WALTEROVÁ, Eliška. *Úloha školy v rozvoji vzdělanosti*. 1. díl. Brno: Paido, 2004, 295 s. ISBN 8073150832.

Přílohy

Seznam příloh:

Příloha č. 1: Základní škola na ulici Sjednocení v 2. polovině 20. století.

Příloha č. 2: Areál Vagonky ve Studénce na pohlednici z 2. poloviny 20. století.

Příloha č. 3: Základní škola Františka Kardinála Tomáška ve 20. století.

Příloha č. 4: Budova Základní škola Butovická ve 20. století.

Příloha č. 1: Základní škola na ulici Sjednocení v 2. polovině 20. století.

Zdroj: Archiv Základní škola Sjednocení, Studénka.

Příloha č. 2: Areál Vagonky ve Studénce na pohlednici z 2. poloviny 20. století.

Zdroj: Archiv Základní škola Sjednocení, Studénka.

Příloha č. 3: Budova ZŠ Butovická ve 20. století. Původně budova německé měšťanské školy v Butovicích.

Zdroj: Archiv Základní škola Butovická.

Příloha č 4.: Základní škola Františka Kardinála Tomáška ve 20. století. Původní budova měšťanské školy ve Studénce na ulici 2. května.

Zdroj: *Základní škola Františka Kardinála Tomáška Studénka* [online]. In: [cit. 2022-04-14]. Dostupné z: <https://www.zsstudenka.cz/o-skole>

Anotace práce:

Jméno a příjmení:	Dominik Dostál
Katedra nebo ústav:	Katedra společenských věd
Vedoucí práce:	Mgr. Pavel Krákora, Ph.D.
Rok obhajoby:	2022

Název práce	Historie města Studénka a jeho školství od 2. poloviny 19. století po současnost.
Název práce v angličtině	The history of the town Studénka and its education since second half of the 19th century to present day.
Anotace práce	První část práce se zabývá všeobecnou historií školství od 2. poloviny 19. století. V druhé části se práce věnuje historii města Studénka ve stejném období a v třetí části se věnuje konkrétně historii školství ve Studénce od 2. poloviny 19. století po současnost.
Klíčová slova:	Školství, dějiny školství, Studénka, Butovice, dějiny Studénky.
Anotace v angličtině:	The first part of the thesis deals with general history of education since second half of 19th century. The second part describes history of the town Studénka in mentioned period and the third part deals with the history of education in Studénka since the second half of 19th century to present day.
Klíčová slova v angličtině:	Education, History of Education, Studénka, Butovice, History of Studénka.
Přílohy vázané v práci:	4.
Rozsah práce	38 stran
Jazyk Práce	CZ